

KSAWERY PRUSZYŃSKI

**U CRVENOJ
ŠPANJOLSKOJ**

S poljskoga preveo
Adrian Cvitanović

Zagreb, 2023.

disput

Ovu knjigu posvećujem uspomeni na Eugeniusza Małaczewskog, autora zbirke pripovijedaka Konj na brdu, čovjeka koji je shvatio rat, revoluciju i Rusiju i koji bi najbolje od svih nas danas shvatio Španjolsku.

PUT PREMA MADRIDU

*Arriba, parias de la tierra!*¹

Vlak se probija kroz još jedan tunel, opet se na trenutak ukazuju sunce, planine i more. U francuskim vinogradima upravo počinje berba, rujan je. Zaustavljamo se na većoj postaji malog pograničnog grada. Carinski službenici, policija i snage sigurnosti nanizali su se u dugačkom špaliru po peronu. Iz vlaka izlaze dvije osobe. Cijeli arsenal carinika, policije, milicije, cijeli štab službenika koji provjeravaju dokumente i pasoše – uostalom, isti kao i na svakoj granici – baca se na taj skromni plijen što ga je danas francuska pogranična postaja predala Portbouu², koji je smješten na španjolskoj strani.

Mlađahna Španjolka, koja se preko Pariza vraćala kući na ljetne praznike iz Exetera, u Engleskoj, prva je na redu. Otvaranje kofera, provjera pasoša i vize gotova je. Sad otvaraju moj kofer, sve pomno i temeljito provjeravaju, ostavljajući sve kako su zatekli. Uzoran carinski pregled. Uzimaju mi pasoš, provjeravaju vizu, vrijedi li, kao da provjeravaju koliko teži u ruci.

– *Un instant, s'il vous plait.*³

Pasoš je otputovao nekamo kroz bočna vrata, a tijelo koje je napustio snuždeno se klatari u carinskoj čekaonici. Prostorija je velika dvorana, posve prazna. Na zidu su veliki crveno-crni proglašaji i dva grafički sjajna plakata. Na jednom

¹ Šp. – Ustajte, vi zemaljsko roblje; početni stihovi *Internacionale*.

Osim nekoliko autorovih bilježaka označenih s (*op. a.*), sve su ostale bilješke prevoditeljeve, a najvećim su dijelom prevedene iz *online* izdanja knjige dostupnog na internetskoj stranici “Wolne Lektury” (op. ur.).

² Katalonski gradić na samoj granici s Francuskom.

³ Fr. – Molim vas, pričekajte trenutak.

od njih smije se vojnik, bez epoleta, u maskirnoj uniformi, povlači za uzicu klauna u časničkoj uniformi s epoletom i husarskim brcima, kao još jednim simbolom vlasti, s golemom sabljom na dugačkom pojasu. Klaun časnik pleše živahno u ruci vojnika PAPIT-a. Drugi plakat nije kao taj veseo, nego prijeteći, ili prije jezovit. Trbušasta beštija iz noćne more, s izbuljenim žabljim očima, primiče majmunsku šapu golemom uhu. Beštija ima smečkastu kožu boje habita, križ koji visi na krunici oko vrata i naposljetku kraljevsku krunu – malu kao u žaba s naše reklame za zubnu pastu Erdal – na glavi. Tako se u revolucionarnoj grafici izrazilo upozorenje da neprijatelj ima posvuda svoje pipke, špijune, uši koje osluškuju i oči koje krišom promatraju.

– *Suivez moi, s'il vous plait.*⁴

Moj se pasoš vratio sa svojeg zagonetnog putovanja, ali njegova razdvojenost od tijela i duše zahvaljujući policijskom otezanju traje i dalje. Službenik mi ga još ne vraća, nego me odvodi na peron. Peron je dug, hodamo šutke, obuzima me želja za razgovorom. Ispod krova kolodvora naziru se planine, prepune maslinika i okupane suncem. Kažem mu da se veselim što ću upoznati tu novu zemlju. Službenik hladno odgovara: “Mislite da je ne poznajete?” I promatra me kao da sam jedan od pipaka, ušiju ili utjelovljenja smečkaste beštije s plakata. Osjećam se nelagodno.

Sad smo u malom uredu, za stolom sjedi jedan gospodin i kaže da se u Španjolsku ne pušta nikog, a kamoli novinare. Onaj koji je uzeo moj pasoš stoji iza mene, na vratima. No pored radnog stola sjedi još jedan gospodin koji bi se lako mogao preseliti na plakat, a na malom otomanu treći od te trojke, koji izgleda kao da je sišao s kakvog drvoreza s prizorom iz Francuske revolucije. Usprkos škrgutanju graničnog birokratizma te ljude valja dobro promotriti. I to je Španjolska. Dakle ovaj koji sjedi pored radnog stola je vojnik, visok, crn i preplano, ali vojnik neobična kova. Nosi jahaće hlače, neku napola vojničku jaknu, pušku je nehajno naslonio na radni stol civilnog službenika. (O, uvijek ta ista rađanja novih država i novih sistema, prije nego što se sve ne ukruti, ne ukoči u formularima, ne postane usiljeno!) Na glavi ima nešto što bi trebalo fotografirati, jer u Poljskoj mi neće povjerovati. To je neka vrsta vojničke kape, iznad jednog uha crne, iznad drugog crvene. Sa svake su strane tri velika slova, crna na crvenoj pozadini, a crvena na crnoj: FAI⁵. Karneval, reći ćete? O, ne. Taj čovjek nikako ne podsjeća na harlekina.

⁴ Fr. – Slijedite me, molim.

⁵ Federación Anarquista Ibérica, šp. Iberijska anarhistička federacija, borila se na strani republika-naca, nakon pobjede fašista u ilegali.

Vojnik revolucije, pripadnik milicije iz katalonske Iberijske anarhističke federacije, uzima riječ o mojem slučaju. Ne razumijem ni riječi od onog što govori, ali imam dojam da je na mojoj strani. Obraća se ne samo službeniku za stolom nego i onom gospodinu zavaljenom na otomanu. Taj njegov kolega s otomana također je čovjek neobične, ali malo drukčije fotogeničnosti. Na sebi ima nešto što nije ni frak ni žaket, nego nešto nalik na malčice starinsko odijelo, kakvo kod nas znaju nositi umirovljenici u provincijalnim gradićima. Ali iz tog mršavog tijela u crnom kaputu na debelom vratu strši (vrat je omotan crno-crvenim šalom od fulara, opet je riječ o bojama jedne od najmasovnijih partija u Kataloniji, FAI-a) golema glava, veliko mesnato lice s golemom nosinom i razmjerno malim očima koje zirkaju ispod već dobrano naborane stare kože. Iznad svega toga mrsi se neočekivano bujna i crna kosa, velika raskuštrana čupa, raščupana kao kod Beethovena. Ali ne. To je Marat, najklasičniji prijeteći Marat francuskog Konventa. Instinktivno predosjećam da upravo tog čovjeka treba ovdje razuvjeriti.

U sobičku se sada odigrava velika bitka tijekom koje poljski novinar nastoji slomiti otpor Portboua. U toj bitki protivnik je ovaj gospodin za radnim stolom, bez crveno-crne vojničke kape, bez crveno-crnog šala, u civilu, s nekom jadnom mrvicom crvenila na reveru. Gospodin za radnim stolom traži dokaze da sam novinar. Dajem mu svoje novinarske iskaznice, domaću i inozemnu. Gospodin za radnim stolom baš se i ne snalazi, ali počinje mrmljati, i to nešto pomirljivo, pravi je Marat. Gospodin za radnim stolom je nezadovoljan, ponovno uzima pasoš i trenutak poslije otkriva u njemu njemačku vizu. Što sam radio u Njemačkoj? Sad ja uzimam pasoš i pokazujem mu da je to bila tranzitna viza. Računamo vrijeme koje je proteklo između graničnih pečata i rezultat izlazi u korist moje teze. Tad prelazim u napad: kao tešku artiljeriju vadim preporuku Luisa Araquistáina, španjolskog ambasadora u Parizu, koju je službenik prije odbacio a da je nije ni pogledao. Milicajac s vojničkom kapom još provjerava je li sigurno riječ o novom, nedavno imenovanom ambasadoru, ali Marat umiru je sve strepnje u tom pogledu. Na bojištu je zavlдалo mirovno ozračje. Oba su anarhista u svakom slučaju na mojoj strani. Civil, samo privida radi i ne bi li sačuvao obraz, traži da ambasadorovo pismo ostane kod njih. To mi nije baš dobro sjelo, ali što da se radi. Zamijenio sam ambasadorovo pismo za tri okrugla pečata u pasošu. Gospodin koji me je ovamo doveo i koji nije polagao velike nade u moj boravak u Španjolskoj odvodi me natrag. Na vratima me pozdravljaju tri podignute pesnice mojih maloprijašnjih inkvizitora.

Još ima dovoljno vremena do dolaska vlaka za Barcelonu. U velikoj kolodvorskoj čekaonici devetorica konobara na raspolaganju su mladoj Španjolki

i meni. Atmosfera je revolucionarno-obiteljska. Revolucionarni plakati zapljuskuju nas bojama sa zidova, na prozorima su crvene zastave, a u bifeu se dijele vlasnice igra s limenkom jastoga. Gradić se prostire u podnožju kolodvora. Spušta se u obliku amfiteatra do male ribarske luke. Crkva je zatvorena, na njoj se ne vide nikakvi tragovi oštećenja, samo se na vratima ističe plakat koji ukazuje na to da je rekvirirana, tj. u vlasništvu milicije i Narodnog fronta. Konačno se na peron dovukao vlak koji će nas odvesti u Barcelonu: svi vagoni ispisani su revolucionarnim geslima i oblijepljeni revolucionarnim plakatima. Ušao sam u dugačak vagon koji na svojim zidovima na revolucionarni način aktualizira književnost i religiju, poznati roman Blasca Ibañeza i veliko djelo sv. Ivana koje predstavlja četiri jahača apokalipse.⁶ Četvorica radnika koji nisu čekali polazak vlaka sjeli su i stali se kartati.

Vlak konačno kreće, provrćući tunele svojim obojenim vagonima, izlijećući svako malo uz samu morsku obalu, prelijećući maslinike i polja. Promiču bijela sela, sva od kamena, njive na obroncima planina ograđene kamenjem, tihe željezničke postaje, reklame za "Schell" i "Dunlop". Ratari na poljima podižu prema nama pesti stisnute u pozdrav. Ipak, okolina polako postaje monotona. Šahovnice polja i vinograda svojom razdrobljenošću i očitim marom koji im se posvećuje podsjećaju na njemačke ili naše ravnice, koje se, umjesto da se prostiru uzduž, uzdižu u planinsko područje i oblikuju na obroncima terase. Jedinu egzotičnost predstavljaju kola, visoka, na golemim kotačima, uglavnom po dva, koja vuku mule i magarci. Čovjek postaje skeptičan spram te revolucije koja ga je u Portbouu dočekala toliko živopisno, prijeteći i bučno, a ovdje vlada nad zemljom radišnih mravića, pčela ili termita. Zaspao sam, bude me zbog kontrole pasoša, uostalom iznimno pristojne, ponovno sam zaspao, naposljetku stižemo u Barcelonu.

Tek je osam sati navečer, ali već se spustio crn, baršunast mrak kakvi znaju biti na sjeveru. Na kolodvoru je gomila milicajaca i radnika. Crvene strelice pokazuju mjesto okupljanja stranim dobrovoljcima koji su došli boriti se za revoluciju. Vozim se kočijom kroz velik, loše osvijetljen grad, prepun ljudi. Hotel koji su mi preporučili nije, nasreću, rekviriran kao crkva u Portbouu, i kao što jesu mnogi drugi hoteli u Barceloni. Dobio sam malenu sobu na jednom od najviših katova, ipak s pogledom na sivi zid drugog nebodera. Umoran sam od puta, odlazim rano spavati. Smjesta mi kroz polusan na uho stane vrištati neki golem, strojni, ne-

⁶ Vicente Blasco Ibañez (1867-1928), šp. pisac koji je zbog svojih republikanskih uvjerenja bio zatvaran, emigrirao je iz domovine; autor među ostalim i čuvenog ratnog romana *Četiri jahača apokalipse* (1916).

Ljudski glas. Izbacuje riječi i cijele rečenice tempom strojnice. Glas kao da prolazi kroz zidove, prigušio je posve udaljenu huku velikog grada, ispunjava sve kutove mojeg sobička, prelijeva se kao voda iz prepunjene kade. Radijski megafon konačno na trenutak prestaje, potom opet, pomalo drukčijim tonom, počinje izbacivati novu bujicu zvukova. Ondje, na mračnoj ulici Barcelone, ljudi se okupljaju ispred zvučnikā ne bi li čuli posljednje vijesti s bojišnice. No sad to nisu izvješća. Jedan za drugim odjekuju neki govori, zakletve, apeli. Mekan španjolski govor, elastičan poput čelika, kroz zvučnik poprima olovnu, patetičnu težinu. Riječi lete zrakom teške poput željeznih ploča koje su s nebodera pale na kamenu cestu. Ne razumijem gotovo ništa od svega toga i to vjerojatno samo pridonosi neobičnom dojmu. Kroz mrklu noć nepoznatog mi jezika samo se mjestimice promaljavaju zvučni obrisi poznatih riječi: revolucija, proletarijat, *Espania, el pueblo, fascismo, muerte*. Katkad, iznimno rijetko, uspijevam povezati jedan obris s drugim koji izlazi odmah nakon njega iz nevidljivog zvučnika, katkad ih uspijevam sve zajedno povezati u jednu smislenu cjelinu. Ali iznimno rijetko. Umoran sam, samo ležim u krevetu u nekoj hotelskoj sobi, u nepoznatom gradu, kroz prozor me promatra neobično mračna, sjeverna noć i zajedno s njom ulijeva se val nepoznatih, promuklih zvukova. Konačno umor postaje snažniji od tog vala. Zaspao sam uljuljkan jekom njegovih govornih gromova, zaspao sam pod tim trostrukim dojmom: pukog fizičkog umora, posvemašnjeg mraka i bujice nepoznatih mi riječi koja me je obujmila poput te tame, uzburkane u orkan, poput vala koji polako prolazi, okružuje me i uvlači poput goleme, nepronične dubine. Siguran sam makar u jedno, da u revolucionarnoj Španjolskoj neću biti sam ni na trenutak, da će me svugdje sustići svjetlo ili mrak, apeli i proglasi, da će se posvuda preko mene, stranca, prelijevati to nabujalo, golemo more koje je ovdje sve zalilo.

* * *

Cijeli sljedeći dan proveo sam u najvećem gradu revolucionarne Španjolske, gradu u kojem je ta revolucija bila najkrvavija, najokrutnija, ali herojska, u gradu u kojem anarhizam nije prestao biti uspomena iz nama daleke prošlosti, iz vremena mladosti Sienkiewicza⁷ ili zrelog Prusa⁸. To je velik i lijep grad, uz to i bogat, i sve je to postalo pozadina za novu zbilju. Plakati iz carinarnice u Portbouu razmnožili su se ovdje u tisuće živopisnih mrlja i okupani suncem blistaju na zidovima. Promiču automobili s velikim zastavama, obojeni bijelim geslima i

⁷ Henryk Sienkiewicz (1846-1916), jedan od najpoznatijih poljskih pisaca u svijetu, dobitnik Nobelove nagrade za književnost (1905).

⁸ Bolesław Prus (1847-1912), predstavnik realizma u poljskoj književnosti, u mladosti sudionik revolucionarnih previranja.

parolama, kraticama dvaju velikih strukovnih sindikata, političkih partija i revolucionarnih organizacija, u korist kojih su rekvirirani. U automobilima sjede milicajci u plavim *monoima*, kao i u nekim drugim “uniformama koje tek nastaju” te u vojničkim jaknama. Nad svime vlada *mono*. U vežama kuća, poglavito u vežama velikih banaka, pošte, vladinih zgrada, sjedi po nekoliko članova narodne milicije s karabinima i u *monoima*. *Mono* je avanzirao na razinu uniforme, *mono* je detronizirao uniformu. *Mono* je obični radnički kombinezon, kakav osim radnika još nose i avijatičari. Sada je *mono* izašao iz tvornica i hangara. Postao je isti akcesorij vlasti kao nekoć epolete.

Nedjelja je i na ulici je veća gomila nego inače. Zamislite da jednog dana cijelo Powiśle, cijela radnička Praga, cijela crvena Wola izađe na Aleje Ujazdowskie.⁹ Isto je tako iz udaljenih predgrađa, iz lučke četvrti, naposljetku iz stare Barcelone s uskim uličicama, gomila zauzela bulevare La Ramble, široke pločnike Paralela, Katalonski trg, parkove ispred dvoraca. Riječ je o naoružanoj gomili. Teško je zamisliti veću količinu ljudi s karabinima koji se šeću po gradskim ulicama. Teško je zamisliti sveobuhvatniju mobilizaciju automobila od strane radničke klase. Španjolska je zemlja najvećih automobila, domovina magnatske Hispano-Suize. Sada vidim na desetke tih automobila, sjajnih limuzina ukrašenih sovjetskim parolama, srpovima i čekićima, nevješto i nezgrapno nacrtanim na crnom laku karoserija. U podnožju Kolumbova spomenika vreće s pijeskom složene su u obliku barikade. Četiri puškomitraljeza gledaju na cijelu ulicu. No gomila tim ulicama defilira pod crno-crvenim zastavama Iberijske anarhističke federacije, pod crvenim barjacima sa srpom i čekićem trockističke organizacije Partido Obrero de Unificacione Marxista.¹⁰ S prozora hotela “Colón”, gdje su se branili i predali vojnici, vise plakati ujedinjene socijalističke i komunističke partije. Na zidovima velikog hotela vide se tragovi metaka, ali nema ih previše. To je neusporedivo s glavnom poštom u Lavovu 1918. godine ili s Ministarstvom rata u Varšavi 1926. godine.¹¹ Ti ljudi, od kojih svakodnevno nova tranša završi na strijeljanju slijedom presuda prijekih sudova, ti ljudi prevoženi na palubi “Urugvaja”, bijelog broda koji se vidi usidren u luci, nisu dugo pružali otpor.

Radnička gomila prelijeva se ulicama, svjesna svoje pobjede, svjesna da sada vlada. Plakati se izruguju oficirima, a dnevni tisak izvještava o novim pre-

⁹ Radničke četvrti i jedna od najvećih prometnica u Varšavi.

¹⁰ Skraćeno POUM; Marksistička radnička partija okupljala je brojne strane dobrovoljce, poznata nam je iz Orwellove knjige *Kataloniji u čast*.

¹¹ Bitka za Lavov vodila se tijekom Poljsko-ukrajinskog rata 1918-1919; Poljaci su zauzeli Lavov koji je do 1939. ostao u sastavu Poljske. Godine 1926. maršal Józef Piłsudski izvršio je državni udar i vladao autokratski do svoje smrti 1936. godine.

sudama radničkih sudova. Na crkvama spašenima od spaljivanja više natpisi: *patrimonio del pueblo* (narodno vlasništvo). Palače brodovlasnika u velikoj trgovačkoj luci rekvirirane su i dodijeljene radničkim organizacijama. Ilustrirani list *Ahora* donosi fotografije radnika milicajca koji spava u kraljevskom krevetu u palači Pedralbes. Ispred palače katalonskog novinskog magnata kojeg nazivaju *conde*¹² stoji pet Packarda. Nije to stoga što je to magnatova palača, nego zato što je tu sjedište sindikata. U velikoj rekviriranoj zgradi živi načelnik vojske, pukovnik Sandino. Nehotice mi na um pada Peterburg u proljeće 1917. godine, Peterburg kronštatskih mornara koji se voze u dvorskim limuzinama, Peterburg s palačom Matylde Krzesińskiej¹³ koju su rekvirirali komunisti. Iz zvučnika povješanih nad ulicama trešti *Internacionala*. Gomila je pozdravlja podizanjem pesti, pjesma koja se spušta s visina podiže i ponovno odnosi iznad ulice raspršen zbor glasova. Ovaj rujanski suton odiše po ruskom proljeću.

Među plakatima iznenada sam ugledao nešto izrazito španjolsko. Riječ je također o plakatu, ali plakatu koji najavljuje današnju borbu bikova. Revolucija ni po čemu nije dokinula tradicionalni oblik zabave. Osim, dakako, u dvije stvari: na plakatu se govori da bikovi koji će sudjelovati u današnjoj koridi potječu iz staja eksmarkiza i eksgrofova. Revolucija je, ova zadnja, istinska revolucija, dodala to "eks". Revolucija je na plakate dodala i rečenicu da će se korida održati u dogovoru s narodnom milicijom. Tenk koji je savnio sa zemljom crkve zaustavio se na pragu arene. To je prizor koji treba vidjeti.

Malko sam zakasnio na koridu, trčim kroz velike lukove arkada, uspinjem se stubama prema mjestima za gledatelje i penjem se, stubu po stubu, kroz gomilu koja je ispunila amfiteatar. Cijela gomila ustaje i podiže šake. Osvrćem se. Preda mnom je arena, žuta, pješčana arena, polukrug pun ljudi, odozgo vise portreti toreadora. Vojni orkestar zasvirao je iznad arene u kojoj se održavaju borbe s bikovima veliku himnu proleterske revolucije:

*Arriba, parias de la tierra,
En pie, famélica legión!
Atrúena la razón en marcha;
Es el fin de la opresión!*¹⁴

¹² Šp. – grof.

¹³ Matylde Krzesińska (1872-1971), ruska balerina i plesna pedagoginja poljskog porijekla, nakon revolucije emigrirala u Pariz.

¹⁴ Šp. – Ustajte, vi zemaljsko roblje, vi sužnji koje mori glad! Već grmi razum u svom letu, čas je krajnji došao sad!

Internacionala, kao i onomad na ulici, obilazi krug amfiteatra. Gomila na koridi zdušno je pjeva. Zrakom strše stisnute šake. Iznad portreta slavnih toredora uzdiže se pjesma:

*Agrupemonos todos
en la lucha final
el genero humano
es la International!*¹⁵

I tad se dogodila stvar koja nehotice još više isprepleće, još snažnije povezuje španjolsku igru i proletersku revoluciju. Svi su očekivali da će orkestar prestati svirati jer je u arenu ušao veliki bik. Publika nešto dovikuje. Jedni sjedaju, drugi i dalje drže šake u zraku. Dvojica crvenih banderiljerosa približavaju se biku koji stoji ošamućen i zasljepljen. Ljudi oko mene u međuvremenu i dalje pjevaju, i dalje odjekuje svirka orkestra:

*En dioses, reyes ni tribunes
no es el nuestro salvador:
nosotros mismos realicemos
el esfuerze redentor.*¹⁶

Šake se ipak spuštaju, pjesma jenjava, stapa se sa žamorom koride. Sve oči uperene su sada u arenu, iz koje mladi bik uzalud traži izlaz. Najprestrašeniji je i posve obezglavljen. Gotovo nije ni primijetio banderiljrose, četvorica su, u klaunovskoj odjeći, sa štapovima dugima jedan metar, koji na vrhu imaju oštre šiljke. Šiljke valja zabiti biku u vrat. Bik nepovjerljivo, ali kao u čudu gleda banderiljera koji mu se približava. Mladić kratkim, hitrim pokretom zabija biku u vrat oba šiljka pa utekne iza parapeta arene. Bik je riknuo, maše golemom glavom, banderilje mu pobjednički stoje na vratu. Boje su Republike, crveno-žuto-ljubičaste. Bik je potrčao, bježeći, prema parapetu. Mladić koji raznosi slastice uhvatio ga je odozgo za banderilje i nateže ih. Bik se otima i riče, odskakuje u središte arene. Svi oko mene prasnuli su u silan, grohotan smijeh. Smijeh i vika nekoliko tisuća ljudi postupno se šire arenom. Banderiljero je opet zabio, ovaj put samo jednu, strijelu biku u vrat. Životinja trči za njim, mladić bježi, gomila klikće. Mladić kao da se zanjihao, bik ga sustiže. Zabija mu lijevi rog oštro u bedro. Svi ustaju. U areni su tri ostala banderiljerosa dotrčala s crvenim plahtama.

¹⁵ Šp. – To će biti posljednji i odlučni teški boj, Internacionala nek' bude ljudski rod!

¹⁶ Šp. – Od silnih nama nema dara, krvnici su nam car i bog! Tko trdom sve na svijetu stvara, sam nek' zgazi vraga svog!